

Tisdagen den
23 april 1974

Tisdagen den 23 april

Kl. 16.00

*Om undantag från
kommunreformens
fullföljande*

§ 1 Herr TALMANNEN yttrade: Jag får meddela att herrar Hermansson och Ahlmark denna dag återtagit sina platser i riksdagen.

Herr Wikström inträder – såsom tidigare meddelats – fr. o. m. denna dag som ersättare för fru Anér under hennes ledighet från riksdagsgöromålen. Herr Wikströms uppdrag som suppleant i utbildningsutskottet kvarstår under fru Anérs ledighet.

§ 2 Om undantag från kommunreformens fullföljande

Herr kommunministern GUSTAFSSON erhöll ordet för att besvara herr *Wachtmeisters* i Staffanstorp (m) i kammarens protokoll för den 20 mars intagna fråga, nr 125, och anförde:

Herr talman! Herr Wachtmeister i Staffanstorp har frågat mig om min principiella uppfattning är, att man, mot bakgrunden av den enligt frågeställaren allt kraftigare opinionen mot alltför stora kommunala enheter, kan göra undantag när det gäller kommunreformens fullföljande, exempelvis beträffande Bara, Burlöv eller Svedala kommuner.

Riksdagens beslut år 1962 om riktlinjer för en ny kommunindelning innebär bl. a. att för varje län skall finnas en plan för länets indelning i kommuner. Planerna fastställs av Kungl. Maj:t efter förslag av länsstyrelsen. Genom särskilda beslut fastställde Kungl. Maj:t åren 1963 och 1964 planer för länens indelning i kommuner. Vissa ändringar i dessa planer har sedermera gjorts.

Riksdagens beslut år 1969 om åtgärder för kommunindelningsreformens fullföljande innebär att reformen i huvudsak skulle vara genomförd till den 1 januari 1974. Reformen har med undantag för tre kommunblock fullföljts. I dessa tre fall behövs ytterligare utredning. Vid Kungl. Maj:ts slutliga ställningstagande kommer självfallet hänsyn att tas till den lokala opinionen och de berörda kommunernas önskemål.

Beträffande Malmö kommunblock fastställde Kungl. Maj:t indelningsplanen år 1964. Kommunblocket består i dag av Malmö, Bara, Burlöv och Svedala kommuner. Beslut i sammanläggningsfrågan anstår i avvaktan på att resultatet av utredningen om utvidgat samarbete mellan Malmö kommun och Malmöhus läns landstingskommun föreligger.

Herr WACHTMEISTER i Staffanstorp (m):

Herr talman! Samtidigt som jag till kommunminister Hans Gustafsson framför det sedvanliga tacket för svaret på frågan vill jag gärna också passa på tillfället att ge honom en komplimang för den förståelse för kommunal demokrati som han hittills visat under sin ämbetsperiod i kanslihuset. Han har i sitt departement aviserat en översyn syftande till att undanröja onödig statlig styrning av kommunerna. Han har också

Tisdagen den
23 april 1974

*Ang. lagringen av
personuppgifter i
offentliga datare-
gister*

förklarat sig ha förståelse för byalag och andra tvärpolitiska sammanslutningar. Slika tongångar är som ljuv musik i örat på en moderat kommunalman.

Jag ställde min fråga därför att jag av egen erfarenhet vet hur oerhört negativt det är för en kommun att inte veta om den skall få förbli självständig eller – som i de här fallen – uppgå i en större enhet. Den kommunala servicen blir med nödvändighet lidande därför att man inte kan planera vare sig investeringar eller annat på sikt. Man får mer eller mindre leva ur hand i mun. Även när det gäller planering i en större enhet än vad som utgörs av en primärkommun kommer man lätt på efterkälken, exempelvis beträffande sjukvården.

När kommunindelningsreformen beslöts sades det att den skulle ske helt på frivillig grund, och det var ett försonande drag. Men år 1969 genomdrev socialdemokraterna här i riksdagen med kommunisternas hjälp fullmakt för regeringen att tvångssammanlägga tredskande kommuner. Detta var djupt olyckligt från demokratisk synpunkt, och reaktionen lät heller inte vänta på sig.

Nu noterar jag med stor tillfredsställelse att statsrådet säger att man självfallet skall ta hänsyn till de lokala opinionerna och till vad kommunerna själva önskar. Jag vill då bara uttrycka den förhoppningen att det inte skall dröja alltför länge innan överläggningarna mellan Malmö kommun och Malmöhus läns landsting är slutförda så att berörda kommuner så snart som möjligt skall få veta hur deras framtida status kommer att bli.

Jag tackar än en gång statsrådet för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Ang. lagringen av personuppgifter i offentliga dataregister

Herr justitieministern GEJER erhöll ordet för att besvara herr *Wijkmans* (m) den 22 februari framställda interpellation, nr 36, och anförde:

Herr talman! Herr *Wijkman* har frågat mig när regeringen ämnar lägga fram förslag som syftar till klara principer och regler för dels vilka typer av personuppgifter olika myndigheter får lagra med hjälp av data, dels s. k. samkörning av olika offentliga dataregister och dels hur lång tid olika typer av uppgifter om en person skall få lagras inom en myndighet. Vidare har herr *Wijkman* frågat mig vilken min allmänna syn är på de integritetsproblem i samband med myndigheters personregister via data som berörts i interpellationen.

Myndigheternas användning av ADB-teknik när det gäller personinformation behandlades utförligt i samband med att riksdagen förra året fattade beslut om datalagen och om de ändringar i tryckfrihetsförordningen som berörde offentlighetsprincipens tillämpning på myndigheternas ADB-material. I propositionen med förslag till datalag och till ändringarna i tryckfrihetsförordningen har jag redovisat min inställning i fråga om myndigheternas personregister. Uttalandena i propositionen

Tisdagen den
23 april 1974

*Ang. lagringen av
personuppgifter i
offentliga datare-
gister*

torde kunna ses som svar också på de frågor som herr Wijkman har tagit upp i sin interpellation. Jag anser mig inte böra ta upp tiden med en sammanfattning av dessa uttalanden, som herr Wijkman uppenbarligen redan tagit del av. Jag vill emellertid i anslutning till herr Wijkmans frågor anlägga vissa allmänna synpunkter.

I ett utvecklat samhälle som vårt måste myndigheterna, för att kunna möta de krav som den enskilde ställer och har rätt att ställa, ha tillgång till personinformationssystem. Genom sådana system ges ett nödvändigt underlag för sådana beslut inom förvaltningen som direkt rör den enskilde. Oavsett om personinformationen sker med hjälp av ADB eller av manuellt förda register är det en självklar princip att varje myndighet begränsar informationen till att avse sådana personuppgifter som är nödvändiga för att myndigheten skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra vad som åligger den. Det är inte möjligt att genom generella regler slå fast vilka typer av personuppgifter myndigheterna får lagra med hjälp av ADB eller hur lång tid olika typer av personuppgifter får lagras. En prövning måste ske från fall till fall och alltid med utgångspunkt i att varje myndighet måste ha tillgång till uppgifter som är varken mer eller mindre omfattande än som behövs för att myndigheten skall kunna fylla sin uppgift. På motsvarande sätt får det ske en prövning av frågan i vilken mån en myndighet skall kunna utnyttja ett offentligt dataregister som förs av annan myndighet. Ett sådant utnyttjande är ofta nödvändigt för att myndigheterna utan omgång och dröjsmål skall kunna ge den enskilde den service han har rätt att begära. Utbyte av uppgifter är också viktigt för att den enskilde inte gång på gång skall tvingas lämna uppgifter av samma art till olika myndigheter. Självklart gäller emellertid också i det avseendet den begränsningen att samkörning av dataregister eller annat utbyte mellan myndigheterna av personuppgifter inte bör ske i andra fall än när det är nödvändigt för att myndigheterna skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Det är ett självklart krav att myndigheternas utnyttjande av ADB-teknik inte sker på ett sätt som medför otillbörliga intrång i den personliga integritetssfären. Genom datalagen har vi skapat en särskild myndighet, datainspektionen, som skall ha till uppgift att bevaka att sådana intrång inte äger rum. Denna bevakning avser också de statliga dataregister som inrättas genom beslut av regeringen eller riksdagen. Även om ett register har beslutats av regeringen eller riksdagen ligger det alltså under inspektionens tillsyn och kontroll.

Herr WIJKMAN (m):

Herr talman! När man tar del av herr Geijers interpellationssvar måste man slås av vissa funderingar: antingen att jag som interpellant är ovanligt okunnig i dessa frågor eller att statsrådet inte önskar någon debatt och därför valt att i stort sett – jag borde kanske inte uttrycka mig så – i realiteten snoppa av frågeställningarna.

Interpellationen gällde i huvudsak olika frågeställningar i samband med uppbyggnaden av de statliga persondataregistren. Jag efterfrågade statsrådets syn på samkörning eller integration mellan olika register. Vidare aktualiserades frågan om hur länge olika uppgifter om en individ

Tisdagen den
23 april 1974

*Ang. lagringen av
personuppgifter i
offentliga datare-
gister*

skall få lagras i ett dataregister. Det är åtminstone för mig, herr talman, en avsevärd skillnad om en viss uppgift lagras på datamedium eller i ett vanligt kortregister.

Interpellationen innehöll vidare en fråga om volymen eller mängden information som en och samma myndighet skall få lagra om oss enskilda. Herr Geijer menar nu i sitt svar att alla dessa frågor redan är besvarade i och med antagandet av förra årets datalag. Herr Geijer säger att han anser sig "inte böra ta upp tiden med en sammanfattning" av propositionens resonemang. Det har jag, herr statsrådet, inte heller önskat. Jag har tvärtom i min interpellation kommenterat och ganska utförligt berört datalagen och uttryckt min uppskattning av den lagstiftningen, men jag har samtidigt ansett det angeläget att föra debatten vidare, att söka svar på frågor som datalagen inte entydigt ger svar på.

Vid antagandet av datalagen sades både här i kammaren och vid behandlingen i konstitutionsutskottet att denna lag fick ses som något av ett provisorium. Vårt kunnande på dessa områden var tunt, för att inte säga obefintligt - och därför utgick de flesta av oss från att lagen skulle komma att kompletteras. Det har också under det år som gått visat sig att data- och integritetsproblemen rör utomordentligt svåra gränsfrågor och att inte minst offentlighetsprincipen gång på gång ställer oss inför svårlösta konflikter, konflikter mellan vad som av hävd varit självklart i Sverige, nämligen rätten att ta del av allmänna handlingar, och den enskildes alldeles självklara rätt att värna om sin integritet. Grundförut-sättningarna för offentlighetsprincipen har ju på sätt och vis förändrats i och med att datamedium nu kommit att användas.

Man skall också, herr talman, komma ihåg att vi inte på något sätt var eniga i alla stycken när förra årets riksdag behandlade datalagen. De borgerliga partierna ville då att i princip samma tillståndsvång skulle åvila de offentliga som de privata registren. Socialdemokraterna - med hjälp av kommunisterna - sade nej till detta. Förhållandet innebar att detaljföreskrifter för de offentliga registren inte skulle meddelas av datainspektionen, för så vitt Kungl. Maj:t meddelat annorlunda. De offentliga registren skulle visserligen övervakas av datainspektionen, men inspektionens kompetens var alltså väsentligt inskränkt. Det gjorde att man kunde räkna med åsiktskonflikter i framtiden.

Jag ber i sammanhanget, herr talman, att få erinra om den debatt som vi hade för några år sedan om ett centralt personregister. Där fick regeringen ge sig i anslagsfrågan, men det har inte hindrat att vi trots allt ändå har fått flera stora statliga register som har byggts upp och som egentligen är väldigt lika ett centralt personregister. Jag tänker i första hand på RAFA, dvs. riksförsäkringsverkets register i Sundsvall, som innehåller betydligt mer information om flertalet vuxna i vårt land än vad CPR - det centrala personregistret - en gång var avsett att omfatta. Trots att riksdagsmajoriteten för mindre än två år sedan avslagit tanken på ett centralt personregister vid det tillfället och att det avslaget måste ha uppfattats som ett avslag tills vidare på tanken på sådana statliga register, har vi successivt kunnat se ett register av ungefär samma typ indirekt växa fram. Jag kan inte i dag här avgöra var eller om några formella fel har begåtts - det tror jag inte. Men vad som skett illustrerar att det är

väldigt svårt att få ett grepp på dessa frågor, och detta framför allt innan datalagen var antagen.

När det nu gäller detta med tillståndsgivningen har riksdagen i förra veckan beslutat att föreslå en nyordning. Genom att varje myndighet instrueras att gå till datainspektionen i samband med planer på att bygga upp ett persondataregister skapas en ordning där alltså även statliga register formellt skall söka tillstånd. Därigenom får vi, som oppositionen krävde förra året, en mer enhetlig ordning för tillståndsgivningen och också vidgad kompetens för datainspektionen. Kungl. Maj:t kan visserligen fortfarande alltid upphäva datainspektionens beslut, men här skapas nu i alla fall ett system där datainspektionen sakbehandlar varje register på samma sätt – oavsett om det är privat eller statligt – och det är en avsevärd framgång. Beslutet i fråga är alltså en framgång för oppositionen och innebär naturligtvis att förutsättningarna för åtminstone en del av resonemanget i min interpellation också har förändrats. Det vill jag gärna understryka.

Låt mig därefter, herr talman, gå in på några av de specifika frågor som jag har tagit upp:

För det första: samkörning eller integrering av offentliga system. Många ser det som en uppenbar risk i framtiden att olika statliga register kommer att sammankopplas och därmed snabbt och behändigt möjliggöra en "komplett" bild av oss enskilda människor. Att bilden är komplett innebär alls inte att den är felfri. Möjligheterna till en nyansering i budskapet är små, och därför kommer bilden av individen att vara – låt mig uttrycka det så – stel och egentligen kunna uppfattas ganska godtyckligt av den som tar del av uppgifterna. Flertalet av de uppgifter som matats in i de olika registren kan också, var och en för sig, vara harmlösa – men sammantagna ger de just denna "stela" sammanfattande bild, och det är detta som av många med rätta upplevs som en fara.

Nu säger herr Geijer att alla dessa frågor redan är reglerade. Var då snäll, herr statsråd, och tala om för mig var statsrådet i propositionen från i fjol talar om samkörning och integrering av offentliga register! Såvitt jag kan se är det bara i en enda mening i specialmotiveringen som man tar upp denna fråga. Det som nämns i sammanhanget är att datainspektionen äger skyldighet att meddela för vilka ändamål respektive register skall användas samt också vilka bearbetningar som får göras. Om jag förstår statsrådet rätt, skall alltså datainspektionen i fråga om varje register sitta och utfärda föreskrifter inte bara om vad detta får innehålla utan i varje sammanhang också om det får integreras med andra statliga register. Det är möjligt att detta är en ordning som man bör följa. Jag förutser då en mycket omfattande byråkratisk apparat för datainspektionen. Vad jag hellre skulle se vore riktlinjer – och mycket strama sådana – för de få fall där samkörning skall vara tillåten. I övrigt skall samkörning inte få förekomma.

För det andra tog jag i interpellationen upp frågan: Vad skall en myndighet få samla in? Samma problematik som när det gäller samkörning kommer vi i princip in på när det gäller hur mycket uppgifter en viss myndighet skall få samla in. Som jag tidigare nämnde är flertalet

av de uppgifter som förekommer i olika register, var och en för sig, inte känsliga. Det är först en sammanställning av dem som inger oro. Där säger nu herr Geijer att en myndighet skall enbart få samlas på sig sådana uppgifter som man verkligen behöver för sin verksamhet. Det är ett bra uttalande. Det borde sannolikt också medföra att betydande delar av dagens register rensas på en mängd uppgifter.

Riksdagens beslut från förra veckan har, som jag nämnde, förändrat bilden. Om nu Kungl. Maj:t snabbt beslutar sig för att tillämpa riksdagsbeslutet, innebär det att datainspektionen skall ge principstillstånd på ett tidigt stadium innan visst register upprättas. Det medför också att datainspektionen före Konungens beslut får möjlighet att begränsa ett tilltänkt registers användningsområde och bredd.

Det är min förhoppning att vi då skall nå enighet om en ordning där vi i varje fall försöker begränsa respektive registers storlek. Alternativet vore såvitt jag förstår att kraftigt utvidga sekretesslagen och därmed inskränka offentlighetsprincipen, och det tror jag att man i det längsta skall försöka undvika. Att viss komplettering av sekretesslagen är nödvändig är dock ställt utom allt tvivel.

För det tredje tog jag i interpellationen upp frågan: Hur länge skall uppgifter få lagras? Det är den kanske mest aktuella frågan. Där finns nämligen i dag inga klara regler. Vet t. ex. statsrådet Geijer hur länge en uppgift om en trafikförseelse i dag finns kvar i berört register? Såvitt jag har kunnat utröna släpar den, med dagens principer för gallring, med åtskilliga decennier, för att inte säga upp till ett halvt sekel. Det kan inte vara rimligt att sådana förseelser eller incidenter som har inträffat t. ex. i tjugooårsåldern skall hänga med långt upp i pensionsåldern. Herr Geijer menar nu att också dessa frågor löses i och med datalagen. Enligt vad jag förstår är så inte fallet. Låt mig ta ett näraliggande exempel, den nya kreditupplysningslagen. Där talar man om att vissa uppgifter inte får lagras längre än fem år. De skall sedan gallras ut. Då uppstår frågan: Vad menas med gallring? Är det fråga om förstöring eller om avställning? Ja, det framgår inte klart av kreditupplysningslagen. Det är nu inte herr Geijer som skall klandras för detta. Lagen har skrivits av herr Lidbom. Men exemplet visar hur svårt det kan vara på just den här punkten.

I datalagen står det nu att datainspektionen i samråd med riksarkivet skall utfärda bestämmelser om gallring och bevarande. Men riksarkivet har såvitt jag har kunnat inhämta inte några förslag klara i dessa sammanhang. Det finns ännu inga klara regler eller förordningar om hur man skall se på gallring eller förstöring av datamedium. Och det var detta jag försökte påskynda med min interpellation. När kommer, herr statsråd, förslag på den här punkten? Det som står i datalagen och de instruktioner som datainspektionen har fått är såvitt jag och flertalet tjänstemän på inspektionen förstår inte tillräckligt.

Herr talman! Till sist några slutkommentarer. Det verkar ibland som om tillkomsten av en myndighet för att bevaka vissa problem skulle innebära att dessa problem inte längre bör eller får debatteras offentligt. Det är en inställning som jag på det kraftigaste vill invända emot. Datafrågorna t. ex. är så viktiga att det måste ses som angeläget att successivt föra en offentlig debatt om dem och att försöka komplettera

lagstiftningen. Detta inte minst därför att datalagen när den antogs var oprecis på många punkter. Att t. ex., som herr Geijer gör, påstå att klarhet föreligger beträffande statsmakternas intentioner om samkörning mellan olika statliga register efter följande mening i propositionen: "Av särskild betydelse är vilka samkörningar med andra ADB-register som bör vara tillåtna", finner jag vara att alltför lätt gå ifrån denna problematik.

Då har man naturligtvis alternativet att låta inspektionen successivt klara den här nöten, men där finns – det vill jag understryka – två partier som är representerade här i riksdagen inte med. Jag vill återigen betona att det vore att lägga ett alltför byråkratiskt förfarande på en statlig myndighet, och jag efterlyser alltså en klarare regel.

Herr talman! Ett problem som jag snuddade vid i min interpellation och som herr Geijer inte alls velat ta upp är säkerhetsfrågorna. Där skall enligt direktiven datasamordningskommittén komma med förslag. Av olika rapporter att döma har detta arbete hittills inte kommit någon vart. Hur ser statsrådet på detta? Är det inte angeläget att snarast möjligt regler kommer fram för att klara säkerhetsfrågorna, dvs. både regler mot fysiska tillgrepp vid själva anläggningarna och regler mot mera raffinerade former av kriminalitet för att skaffa sig tillgång till information på datamedier? Jag tänker inte minst på alla de register som i dag håller på att byggas upp inom sjukvården, där avsaknaden av ordentliga säkerhetsrutiner verkligen innebär ett svårt hot mot den enskilde. Sedan kan flertalet uppgifter på datamedierna vara sekretessbelagda hur många gånger som helst. Det hjälper tyvärr föga mot tekniskt skickliga kriminella individer.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Jag skulle beklaga mycket om herr Wijkman uppfattade mitt svar som att jag på något sätt skulle vilja snoppa av honom. Jag är fullt övertygad om att herr Wijkman anser problematiken vara utomordentligt betydelsefull, och det anser jag också. Snarare förhöll det sig väl så, att frågorna, sådana som de var ställda, var av den naturen att man i ett interpellationssvar inte alltför precist kunde lämna upplysning på varje punkt.

Om jag skall försöka ta upp vad herr Wijkman nu ytterligare har anfört, kan jag börja med samkörningen av offentliga register, som han särskilt har nämnt.

Som framgår av konstitutionsutskottets betänkande nr 20 uppfattar datainspektionen det förhållandet att ett personregister skall samköras med annat register som inrättande av ett nytt register. Samkörning av register kräver alltså prövning i vanlig ordning, och datainspektionen får då möjlighet att bevaka att otilbörligt intrång i den personliga integriteten inte görs.

Nu föreföll det, om jag fattade herr Wijkman rätt, som om herr Wijkman ansåg att detta skulle vara byråkratiskt. Jag vågar inte göra något uttalande om huruvida det verkligen skall behöva orsaka sådana besvär.

Sedan har vi frågan om dataregister som inrättas genom beslut av riksdagen eller regeringen. Herr Wijkman återkommer till den problema-

Tisdagen den
23 april 1974

*Ang. lagringen av
personuppgifter i
offentliga datare-
gister*

tiken; han har tidigare gjort gällande att sådana register inte kommer att stå under samma tillsyn och kontroll som andra register. De här frågorna har behandlats av konstitutionsutskottet och avgjordes förra veckan här i kammaren.

Herr Wijkman sade att det fattades ett beslut att Kungl. Maj:t skulle vidtaga åtgärder. Det var kanske inte riktigt så. Jag citerar ur konstitutionsutskottets betänkande: "Utskottet förordar därför att Kungl. Maj:t närmare utreder frågan på det sätt som kan vara lämpligt och – om utredningens resultat inte talar däremot – verkar för förfarandets genomförande."

Jag skall ge några närmare synpunkter på hur vi ser på denna problematik.

De särskilda regler i datalagen som avser statliga personregister innebär visserligen att datainspektionens tillstånd till inrättandet inte behövs och att inspektionen inte kan meddela anvisningar som står i strid med riksdagens eller regeringens beslut. I realiteten får datainspektionen emellertid samma möjligheter till kontroll när det gäller av riksdagen och regeringen beslutade register som i fråga om andra register.

I propositionen med förslag till datalag uttalade jag att det är viktigt att datainspektionens yttrande alltid inhämtas innan statsmakterna beslutar om inrättande av ADB-register. I datalagen finns också en uttrycklig föreskrift om att sådant yttrande alltid skall inhämtas före statsmakternas beslut. Jag framhöll också att man genom att yttrande inhämtats kommer att ta till vara inspektionens speciella sakkunskap, samtidigt som garantier uppnås för att register aldrig kan inrättas i tysthet, och vidare att det kan förutsättas att statsmakterna kommer att fästa stort avseende vid datainspektionens mening. I datakungörelsen, som har utfärdats som komplement till datalagen, står också att datainspektionen, när den skall avge yttrande i fråga om statliga register, skall göra en bedömning av registret enligt precis samma grunder som vid prövning i tillståndsärende när det gäller andra register.

I propositionen förutsatte jag att statsmakterna vid beslut om ADB-register så långt som möjligt skall överlåta åt inspektionen att meddela de föreskrifter som tillstånd till register normalt skall vara förenat med. När register har inrättats enligt beslut av riksdagen och regeringen skall datainspektionen enligt datalagen på samma sätt som när det gäller andra register se till att registret inte används på ett sätt som leder till otillbörligt integritetsintrång. Anser datainspektionen att ett sådant intrång har uppstått eller att det finns risk för att intrång skall uppkomma, kommer inspektionen att kunna ingripa antingen genom att ge direkta föreskrifter eller genom att göra anmälan om förhållandet för att åstadkomma ändring.

Enligt datakungörelsen gäller att myndighet som är ansvarig för ett av riksdag eller regering beslutat register skall anmäla detta till inspektionen. Detta gäller också i fråga om register som har inrättats före datalagens tillkomst. Enligt datakungörelsen har datainspektionen också rätt att ge ytterligare föreskrifter om tillämpningen av datalagen. Sådana föreskrifter kommer givetvis också att kunna beröra statliga register.

Den redogörelse som jag nu har lämnat visar att skillnaden i

datainspektionens handläggning av ärenden som rör de statliga personregistren och register som inrättas på annat sätt är i huvudsak av formell natur. Detta har också framhållits i konstitutionsutskottets betänkande.

Herr Wijkman tog också upp en del specialfrågor och undrade hur jag såg på dem. Det är väl ändå så, herr Wijkman, att inte allting kan vara gnisselfritt från början och att det naturligtvis här, som på andra områden, kommer att visa sig att den reglering vi har åstadkommit inte är fullt tillfredsställande. Det måste av naturliga skäl i första hand ankomma på datainspektionen att göra framställning till Kungl. Maj:t om detta för att kunna få ändringar till stånd. Jag räknar med att detta kommer att ske även här, liksom när vi satt andra sådana reformer i sjön.

När det gäller de mycket viktiga säkerhetsfrågorna, som även berördes av herr Wijkman, är det också så att en myndighet, som har konstaterat att det finns problem beträffande säkerhetsaspekten, själv i första hand får ta upp den problematiken och eventuellt lägga fram förslag om åtgärder.

Därför tror jag att det ännu är alldeles för tidigt att säga någonting mera definitivt om denna nya kontroll som vi inför genom datainspektionen. Men det råder samstämmighet, hoppas jag, i uppfattningen att vi från regeringens sida skall se till att allt fungerar så gnisselfritt som möjligt.

Herr WIJKMAN (m):

Herr talman! Det var väl framför allt de inledande styckena i herr statsrådets svar som man kunde tolka som ett försök att inte få någon längre debatt i frågan. Jag kan naturligtvis förstå statsrådet så till vida att lagen är ny och inspektionen inte har verkat så länge. Men som parlamentariker och medlem i ett parti som lägger stor vikt vid de här integritetsfrågorna måste jag givetvis, trots att det har tillkommit en lagstiftning och trots att vi har fått en myndighet med ganska vida befogenheter, försöka driva på arbetet. Interpellationen får ses som ett inlägg i den ständigt pågående debatten.

I konstitutionsutskottets betänkande från förra veckan redovisas ju uppfattningen att samkörning av offentliga register skall betraktas som upprättande av ett nytt register och därför vara underkastad tillståndstvång. Jag är medveten om att den tolkningen görs av datainspektionens tjänstemän, och den har som sagt kommit fram i utskottsbetänkandet. Jag vidhåller att jag tycker att det är en ganska byråkratisk ordning, men vi kommer väl inte mycket längre där.

Jag anser ändå att svaret och de tillägg som herr statsrådet har gjort här vittnar om en stor försiktighet från statsrådets sida när det gäller denna typ av sammankoppling. Hela frågan om integration av stora register är svårknäckt, inte minst om man går över till säkerhetsfrågorna, eftersom flera av de stora systemen är tänkta att utrustas med terminaler och kan nås via det vanliga telenätet. Därmed är möjligheterna för otillbörligt intrång synnerligen stora. Det går, såvitt jag förstår, sällan att helt gardera sig mot olika typer av intrång.

I sitt senaste inlägg förde statsrådet ett längre resonemang om den som han uttrycker det – rent formella skillnad som redan råder mellan

Tisdagen den
23 april 1974

*Ang. lagringen av
personuppgifter i
offentliga datare-
gister*

statliga och privata register. Jag är inte helt överens med statsrådet där, men jag menar att konstitutionsutskottets betänkande visar att den tidigare riksdagsmajoriteten varit beredd att jämka på sin ståndpunkt och få till stånd en enhetlig praktisk behandling. Det tycker jag lovar mycket gott. Jag kan inte tyda konstitutionsutskottets betänkande – där man alltså ber regeringen att närmare utreda frågan om praktiska problem föreligger att gå över till den här principen – på annat sätt än att här finns ett uttalande från riksdagen att man önskar denna ordning, om ingenting oförutsett inträffar och speciella problem uppkommer.

Herr statsrådet säger att allting kan inte gå gnisselfritt i början. Det är alldeles uppenbart – jag håller med om detta. Här finns naturligtvis olika problem som datainspektionen genom sin verksamhet successivt kommer att klara av. Men när det gäller just de offentliga registren har vi ju i Sverige något av en särställning i och med att vi accepterat personnumren för varje individ – något som man t. ex. i Amerika inte har gjort. Det gör att möjligheterna till sammankoppling och integration är goda och att det är enkelt att genomföra sådana åtgärder. Därför är det viktigt att vi fäster stort avseende vid de här frågeställningarna.

Jag har efter en tids arbete med dessa frågor närmast kommit fram till att det i stället för som hittills, då allt som inte är förbjudet varit tillåtet, skall vara på det viset att allt som inte uttryckligen är tillåtet i lagstiftning och i praxis skall vara förbjudet. Då tror jag att man når ett läge där de enskilda människorna verkligen – åtminstone när det gäller kraven på beslutsfattarna – kan säga att de har gjort vad som på dem ankommer.

Man kan naturligtvis aldrig hundra procentigt gardera sig mot kriminalitet. Och låt mig, herr talman, sluta med att säga att säkerhetsfrågorna tas ju upp i datalagen, men i datalagen och i diskussionerna kring allt detta förutsätts att datasamordningskommittén skall framlägga riktlinjer. Det är ju ganska orimligt att datainspektionen med sin mera juridiskt skolade tjänstemannastab skall sätta sig ned och göra en regeluppställning för säkerhetsproblemen. Det är förutsatt att datasamordningskommittén, DASK, skall syssla med den saken. Och efter underhandskontakter vet jag, herr statsråd, att detta arbete har försenats mycket kraftigt, inte minst i statskontoret. Det ser jag som ganska allvarligt.

Den som tog del av Stockholms landstings debatt i går om de stora sjukvårdsregister man där håller på att bygga upp måste också bli ganska oroad över att alla dessa säkerhetsregler saknas. Där kommer naturligtvis inspektionen att få ett mycket svårt arbete med att ge tillstånd och att utdela föreskrifter så länge det inte finns sådana säkerhetsföreskrifter.

Så låt mig ge det ordet med på vägen – om jag får uttrycka mig så – att man bör försöka skynda på DASK:s arbete på detta område. Det behövs både för inspektionens och för allmänhetens skull.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts proposition nr 105 till justitieutskottet.

§ 5 Föredrogs, men bordlades åter skatteutskottets betänkanden nr 20,

21 och 23, utrikesutskottets betänkande nr 3, försvarsutskottets betänkanden nr 16--18, utbildningsutskottets betänkande nr 15, trafikutskottets betänkanden nr 6, 7 och 13, jordbruksutskottets betänkande nr 8 samt näringsutskottets betänkanden nr 19--25.

Nr 64

Tisdagen den
23 april 1974

*Ang. lagringen av
personuppgifter i
offentliga datare-
gister*

§ 6 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 73.

§ 7 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle bland två gånger bordlagda ärenden utrikesutskottets betänkande nr 3 uppföras främst, skatteutskottets betänkande nr 23 sättas närmast efter näringsutskottets betänkande nr 21 och utbildningsutskottets betänkande nr 15 sättas sist.

§ 8 Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts propositioner

Nr 77 med förslag till lag om rättegången i arbetstvister, m. m.

Nr 98 med förslag till förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt, m. m.

Nr 120 angående anslag till Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. för budgetåret 1974/75

§ 9 Anmälades och bordlades

Justitieutskottets betänkanden

Nr 9 i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1974:1 gjorda framställning om anslag för budgetåret 1974/75 till Byggnadsarbeten för domstolsväsendet jämte motion

Nr 12 i anledning av propositionen 1974:55 med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1973:162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund jämte motioner

Socialutskottets betänkanden

Nr 12 i anledning av motion om de ensamståendes problem

Nr 14 i anledning av motioner om bidragsförskott

Nr 16 i anledning av motion om de underhållsskyldigas situation

Nr 17 i anledning av motion om befogenhet för barnvårdsnämnd att av föräldrar uttaga kostnad för deras barns vistelse i fosterhem

Inrikesutskottets betänkande

Nr 10 i anledning av propositionen 1974:80 angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1974/75

§ 10 Anmälades och bordlades motionerna

Nr 1775 av herr *Wikström*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:41 angående 1975 års verksamhetsbudget för det nordiska kultursamarbetet m. m.

Nr 1776 av herr *Wennerfors m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:83 med förslag till lag om ändring i vattenlagen (1918:523), m. m.

Nr 64

Tisdagen den
23 april 1974

Nr 1777 av herr *Johansson* i Hållsta

Nr 1778 av herr *Söderström*
avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:86 angående
skyldighet att använda bilbälte

§ 11 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor framstälts, nämligen

den 22 april av

Nr 158 Herr *Romanus* (fp) till herr industriministern angående regeringens samarbete med organisationer:

Tänker regeringen inskränka sitt samarbete inom näringspolitiken med sådana organisationer som kritiserar regeringens politik?

den 23 april av

Nr 159 Herr *Burenstam Linder* (m) till herr industriministern angående regeringens samarbete med från statsmakterna fristående organ:

Av vilka skäl anser statsrådet det motiverat att begränsa det löpande samarbetet med från statsmakterna fristående organ som framför kritiska synpunkter på statliga industriprojekt?

Nr 160 Herr *Björck* i Nässjö (m) till herr utrikesministern angående tidpunkten för rättegång mot diplomaten Kjell Hägglöfs mördare:

Kan utrikesministern upplysa om när den svenske diplomaten Kjell Hägglöfs mördare avses ställas inför rätta?

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 16.38.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert